

Kulturförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kulturnämnden

Datum:
2021-04-20

Diarienummer:
KTN-2019-0229

Handläggare:
Linda Bergsek

Skissförslag för konstnärlig gestaltning för Stora Torget

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** godkänna skissförslag enligt ärendets bilaga 1 för konstnärlig gestaltning för Stora torget

Ärendet

Stora torget ska genomgå en större omdaning som beräknas stå klar år 2022. Den offentliga konsten är en viktig del i torgets nya gestaltning. Nu föreligger skissen. Skrivelsen innehåller skissförslag för den konstnärliga gestaltningen. Förslaget är tydligt präglat av platsen och konstprogrammets kravspecifikation.

Beredning

Bakgrund

Den konstnärliga gestaltningen för Stora torget sker i samband med den större upprustningen av torget som stadsbyggnadsförvaltningen håller i. I den nya gestaltningen av torget kommer busshållplatserna flyttas från torget och dessa ytor frigörs. Upprustningen är en del i en större utveckling av gatu- och torgrum i innerstaden och där den södra delen av gågatan rustas under år 2020 och där den norra delen av gågatan avses rustas efter Stora Torget. Det övergripande projektet är ett samarbetsprojekt mellan Uppsala kommun och Citysamverkan och där ett omfattande workshop-arbete har utförts inför omdaning. Stora Torget är en plats som fungerat som central mötesplats och knutpunkt sedan det anlades under tidigt 1640-tal. Idag rör sig många människor på platsen även om majoriteten av dessa inte stannar till på platsen utan fortsätter till andra mål.

Stadsbyggnadsförvaltningen har, inför upprustningsprojektet, tagit fram mål där man menar att torget ska byggas om för att fungera som stadens finrum, eller vardagsrum, snarare än dess hall. Effekten av upprustningen är alltså att få fler människor att trivas och vilja stanna upp på platsen samt utgöra stadens naturliga centrala mötesplats. Vidare ska torget vara en plats för mångfald, trygghet och upplevelser som bjuder in till att bredare grupper uppehåller sig på torget. Flöden runt torget ska skapas och genom att skapa fler möjligheter att träffas och stanna till samt fler funktioner ska vistelsevärdet öka.

Föredragning

Skissförslaget knyter på ett tydligt vis an till de värden som konstprogrammet lyfter fram och kommer att ingå som en del i kvaliteterna för Stora Torget som ska fungera identitetsskapande och verka för en miljö som kompletterar verksamheterna på platsen med konstupplevelser. Gestaltningen främjar projektets framtagna värden där torget ska bli en plats där fler vill vistas och stanna kvar samt fungera som stadens naturliga mötesplats och upplevas som stadens finrum. Skissförslaget kommer bidra till att torget blir en plats för mångfald, trygghet och upplevelser.

Förslaget har tagits fram av konstnären i dialog med projektgruppen på stadsbyggnadsförvaltningen. Dialog med allmänheten har förts genom skisstställning där synpunkter samlats in. Dialog om skissen har även förts med fastighetsägare, verksamheter och personer knutna till platsen.

Ekonomiska konsekvenser

Fördelning av investeringsbudget för offentlig konst för år 2021 ryms inom kulturnämndens budgetram enligt Mål och budget 2020–2022. Den föreslagna konstnärliga gestaltningen har en konstnärsbudget om 700 tkr. Totalt finns i den detaljerade investeringsbudgeten avsatt 1208 tkr för projektet inklusive kringkostnader.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2020-04-20

Bilaga 1 Skissförslag med budget och presentation av konstnär

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Bilaga 1: skissförslag konstnärlig gestaltning för Stora Torget

Om konstnären

Katja Larsson bor och arbetar i London och Stockholm och är utbildad vid Glasgow School of Art och The Slade School of Fine Art i London, där hon tog en masterexamen 2015. Sedan dess har hon haft utställningar runtom i världen och har gjort flera offentliga gestaltningar i Sverige och utomlands.

Hon arbetar framför allt med skulptur och har i en serie verk kombinerat den antika grekiska mytologin och konsten med samtida material och uttryck och föremål kopplade till det moderna, samtida samhället. Hon har bland annat arbetat med en serie skulpturer där hon gjutit av bildäck av märkena Hercules och Achilles och genom att stapla dem på varandra skapat kolonner, liknande de som bevarats från det gamla Grekland. Hon intresserar sig för varumärken och symboler i samtiden och i historien och hennes konst innehåller ofta blinkningar till konsthistorien samtidigt som de har ett tydligt samtida uttryck.

Skissförslaget

För Stora torget föreslår Katja Larsson en skulptur i brons, *Hermes lutar sig mot ett träd*. Konstnären har här tagit fasta på cykelstaden Uppsala och Nymans verkstäder, som startade sin verksamhet på 1800-talet ett stenkast från Stora Torget. I sin research om företaget fastnade hon för cykelfabriken historia och betydelse för Uppsala som industristad, men också den stolthet som äldre journalfilmer visar fanns bland de anställda som tillverkade cyklarna. Varumärket Hermes var viktigt för fabriken och Katja Larsson vill i sitt förslag gjuta en kopia av en Hermes damcykel i brons, ett av konsthistoriens klassiska material. Hon kommer att renodla cykelns detaljer så att den bli robust och tålig. Bland annat återger förslaget inte pedaler och ekrar, vilket gör att den kommer att bli svårare att klättra upp på. Skulpturen lånar en komposition från antika skulpturer som föreställer Hermes, gudarnas budbärare, och den kroppsställning som den klassiska konsten använde – kontraposten. Kroppen befinner sig här stående, med vikten på ett ben medan det andra benet är avlastat. För att stärka kompositionen och konstruktionen lutade sig de skulpterade kropparna mot ett träd eller stubbe. I *Hermes lutar sig mot ett träd* låter Katja Larsson cykeln ta stöd mot en trädgren och cykeln intar en slags kontrapost. För grenen kommer hon att ta form från en bit drivved, som hon vill hämta från botten av Fyrisån eller kring stränderna vid ån. Den exakta utformningen av detta stöd ska tas fram i konsultation med konstruktör för att säkerställa verkets hållbarhet. Skulpturen fästs med fem punkter i ett betongfundament under mark. Skulpturen placeras någonstans i det nordvästra hörnet. Den exakta placeringen kommer att bestämmas i samråd med landskapsarkitekter.

Hur konstverket svarar mot konstprogrammet

Katja Larssons förslag svarar mycket väl mot konstprogrammet. Skulpturen *Hermes lutar sig mot ett träd* har stora möjligheter att bli en tydlig symbol för Uppsala och Stora torget och fungera som en mötesplats. Skalan i skulpturen och det för centrala Uppsala typiska motivet gör att skulpturen både kommer att smälta in i miljön och sticka ut och skapa diskussion och interaktion. Torget planeras som ett "vardagsrum" i staden, med många aktiviteter och där människor från alla delar av staden ska samlas. Därmed efterfrågas inte monument, utan ett konstverk i mindre skala, som kan tala till alla och som kan skapa en identitet och väcka tankar. Ett "konversationsobjekt" om man så vill. Cykeln är en tydlig symbol för Uppsala och påminner om stadens industrihistoria genom Nymans verkstäder som startades på Dragarbrunnsgatan. Samtidigt finns en tydlig koppling till konsthistorien och den klassiska konsten, men Katja Larsson har överfört detta till en samtida form. Den konstnärliga

gestaltningen förmedlar även Uppsala som klimatstad där cykeln är ett viktigt transportmedel, allt ifrån studenter i frack till föräldrar som skjutsar sina barn i barnsadel och som färdmedel på väg till arbete eller utflykt.

Hermes lutar sig mot ett träd har stora möjligheter att bli en ny attraktion i stadsrummet och den naturliga mötespunkten på Stora torget. Vi ses vid cykeln!

Dialog med invånarna

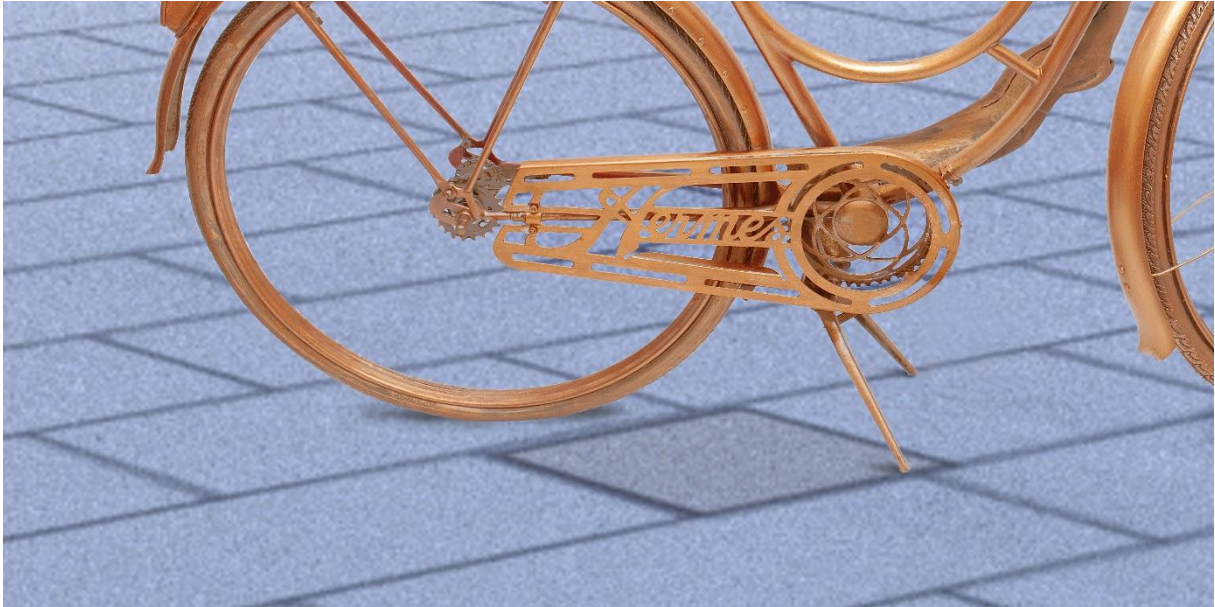
Under hela arbetet har dialog förts med fastighetsägare kring torget och med ansvariga arkitekter och projektledare för ombyggnaden av torget. Inom ombyggnadsprojektet har omfattande dialoger genomförts och dessa har funnits med som underlag även för den offentliga konsten. Det parallella skissuppdragets skisser har ställts ut på Stadsbiblioteket och förmedlats i Uppsala kommuns kanaler i sociala medier. På samtliga platser har invånare kunnat lämna sina synpunkter vilket engagerat många, exempelvis inkom 130 epostmeddelanden. Dessutom publicerade UNT förslagen vilket ledde till en omfattande diskussion i tidningens sociala medier. I UNT:s bevakning presenterades dock valet av skiss som en omröstning, allmänheten och övriga dialogparters synpunkter är alltid endast rådgivande. Det slutliga beslutet måste alltid grundas på konstprogrammets kriterier.

Av dialogerna framgår att det finns ett stort engagemang för platsen och att bägge förslagen har kvalitéer. Kulturförvaltningens sakkunniggrupp bedömer att Katja Larssons skissförslag bäst svarar upp mot konstprogrammets kriterier. Larssons förslag är även det som fått tveklöst starkast genomslag i dialogarbetet.

Skissförslaget i bilder:

Konstnärsbudget

Konstnärens ersättning, idé	105 000 kr
Konstnärens ersättning, utförande/arbete, arbetstimmar/mötestid	105 000 kr
Material till skalenlig skulptering av trädform inför formtagning	20 000 kr
Konsultation med byggnadsingenjör	6 000 kr
Bronsgjutning	191 400 kr
Silikonform och vaxmodell	126 000 kr
Erforderliga försäkringar fram till godkänd slutbesiktning	10 000 kr
Transportkostnader och emballage	75 600 kr
Lokala transporter under produktion	8 000 kr
Resor och logi	18 000 kr
Oförutsedda kostnader 5%	35 000 kr
Totalt:	700 000 kr

Exempel på tidigare verk av konstnären:

